

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İZLEME RAPORU

YÖNETİCİ ÖZETİ

takip
TAKİP VE İZLEME PROJESİ

İLKE
İlim kültür eğitim vakfı

epam
EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İZLEME RAPORU YÖNETİCİ ÖZETİ

*Raporun tamamını
incelemek için:*

Araştırma Hakkında

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından, eğitim politikaları ve uygulamaları için yenilikçi ve bütüncül bir çerçeve sunarak eğitim sistemini değer odaklı ve milli bir perspektifle yeniden şekillendirmek amacıyla geliştirilen bir eğitim modelidir. Model, sadece bilgi aktarımını değil, bireyin zihinsel, bedensel, sosyal, duygusal ve manevi gelişimini destekleyerek “yetkin ve erdemli insan” yetiştirmeyi hedeflemektedir.

İLKE Vakfı Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM), 2024-25 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konan TYMM'nin sahada uygulanma süreçlerini incelemek ve değerlendirmek üzere **Takip ve İzleme Projesi'ni (TAKİP)** başlatmıştır. Bu proje kapsamında ilk aşamada öğretmenlerin TYMM'yi uygulama ve deneyimleme süreçleri saha araştırmasıyla takip edilmiştir. Bu rapor, TAKİP projesinin öğretmenler özelindeki ilk çıktısıdır.

Rapor, 2024–25 eğitim-öğretim yılında 5. sınıf düzeyinde okutulan Türkçe, Matematik ve Fen Bilimleri derslerine odaklanarak, yeni modelin sahadaki yansımalarını öğretmen görüşleri üzerinden incelemektedir. Saha araştırmasında, İstanbul'un farklı ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe, Matematik ve Fen Bilimleri öğretmenleriyle derinlemesine mülakatlar yürütülmüştür. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular, programların anlaşılabilirliği, uygulanabilirliği, ölçme ve değerlendirme boyutları ile disiplinlerarası yaklaşım gibi kritik boyutlarıyla analiz edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün desteği ve izniyle gerçekleştirilen bu saha araştırmasında bir sivil toplum kuruluşu olarak eğitim alanındaki uzman akademisyen ekibiyle birlikte süreci yürüten EPAM, eğitim politikalarının toplumsal ihtiyaçlar ve sahadaki gerçekliklerle uyumunu değerlendirmede tamamlayıcı ve bağımsız bir bakış açısı sunmaktadır.

Projenin amaçları

- Daha güçlü ve kapsayıcı içeriklerin geliştirilmesine zemin hazırlamak.
- Eğitim politikalarının geleceği için yol gösterici veriler üretmek.
- Öğretmenlerin deneyimlerini karar süreçlerine taşımak.
- Programların esnek, katılımcı ve sürekli gelişime açık bir yapıya kavuşmasını desteklemek.
- Eğitimde şeffaflık ve kapsayıcılığı güçlendirerek farklı paydaşların sürece katılımını artırmak.
- Politika yapıcılar için veriye dayalı, çoğulcu bir karar alma zemini sunmak.

Yönetici Özeti

Temel Bulgular	Öneriler
 Reforma Duyulan İhtiyaç Öğretmenler, TYMM reformunu temelde gerekli görerek yeni programları genel olarak olumlu karşılamış ve sahiplenme duygusu sergilemiştir.	Katılımcı ve Kalıcı Dönüşüm Öğretmenlerin reform gerekliliğine inancı bir fırsat olarak görülüp süreç boyunca katılımcı ve kalıcı bir boyuta evrilmelidir.
 Geçiş Sürecinde Destek İhtiyacı Öğretmenler, yeni modele ani geçiş ve yetersiz hizmet içi eğitimler nedeniyle kendilerini hazırlıksız ve rehbersiz hissetmişlerdir.	Kapsamlı Öğretmen Gelişimi TYMM'nin felsefesi ve uygulama stratejileri üzerine sürekli ve uygulamalı mesleki gelişim programı tasarlanmalıdır. Hizmet içi eğitimler yalnızca uygulama öncesinde değil, uygulama süresince de düzenli ve uygulamalı olarak sürdürülmelidir. Program okuryazarlığını artırmaya ve ölçme-değerlendirme becerilerini güçlendirmeye yönelik eğitimler verilmeli, ders sürecinin planlanmasını kolaylaştıracak öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalıdır.
 Altyapı ve Materyal Eksikliği Okulların fiziki/teknolojik altyapısı, kalabalık sınıflar ve materyal yetersizlikleri, etkinlik temelli uygulamaları sınırlamıştır.	Altyapı ve Materyal İyileştirmeleri Okul binaları, laboratuvarlar, teknolojik donanım güçlendirilmeli; derslik sayısı artırılarak sınıf mevcutları makul seviyelere çekilmelidir. Dijital öğrenme platformları geliştirilmeli, öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı, materyal kalitesi artırılmalıdır.

Temel Bulgular	Öneriler
 Ölçme ve Sınav Çelişkisi TYMM'nin süreç odaklı yaklaşımı ile merkezi sınavların (LGS) test odaklı yapısı arasında uyumsuzluk bulunması durumu kaygı yaratmaktadır.	Sınav Sistemi Uyumu Merkezi sınav sistemi, TYMM'nin süreç odaklı ve analitik düşünmeyi ölçen yaklaşımıyla uyumlu hale getirilmelidir. Öğretmenlere ölçme-değerlendirmede pedagojik inisiyatif tanınmalıdır.
 İçerik Yoğunluğu ve Zaman Kısıtı Tema sayısının azalmasına rağmen içerik yoğunluğu artmış, etkinlik fazlalığı ve ders saatlerinin yetersizliği nedeniyle konular yetiştirilememiştir.	Ders İçeriği ve Zaman Optimizasyonu Metin ve etkinlik yoğunluğu, öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak azaltılmalı, nitelikli içerik tercih edilmelidir. Ders süreleri ve haftalık programlar etkinlik temelli yapıya uygun şekilde yeniden düzenlenmelidir.
 Sahadan Kopukluk Hissi Öğretmenler, programı hazırlayan uzmanların saha ile yeterince temas kurmadığını düşünmüş, görüşlerinin dikkate alınmadığı algısı yaygınlaşmıştır.	Katılımcı Program Geliştirme Program geliştirme süreçlerine kapsamlı saha ihtiyaç analizleri ve öğretmen görüşleri daha fazla entegre edilmelidir. İl/ilçe düzeyinde proje üreten öğretmenlerden oluşan komisyonlar kurulması bu noktada yardımcı olabilir. Velilerin sürece aktif katılımı sağlanmalı; bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
 Öğrenci Hazırbulunuşluk Düşüklüğü Özellikle soyut kavramların erken yaşta öğretilmesi, öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygun bulunmamış, hazırbulunuşluk düzeyi yetersiz kalmıştır.	Kademeli Geçiş ve Destek Programları 1. sınıftan başlayarak kademeli olarak uygulamaya konulmalı, 5. sınıf düzeyinde soyut kavramlar yerine somut materyal temelli etkinlikler artırılmalıdır. Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına uygun ödevler tasarlanmalıdır.

Sahadan Yansımalar

Öğretmen Tutumları

- Öğretmenler genel olarak TYMM reformunu gerekli ve olumlu görmüş, sahiplenme duygusu sergilemiş; ancak hazırlıksız geçiş ve karmaşıklık süreci sancılı kılmış, kaygı ve belirsizlik yaratmıştır.
- Bazı öğretmenler başlangıçta hevesli olsa da programın ayrıntılarını görünce bocalamış, hayal kırıklığına uğramış ve kendini yetersiz hissetmiştir.
- Katılımcılar arasında programın anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği konusunda farklı görüşler vardır; bazıları fazla akademik ve terminolojik bulurken, bazıları bu yönde olumsuz yargı taşımamıştır.
- Programın çağdaş, beceri temelli, öğrenci merkezli ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilir yapısı en güçlü yönleri olarak değerlendirilmiştir.
- Öğretmenlerin TYMM'yi sahiplenme ve uygulama biçimleri; kaygı, belirsizlik, idealizm, inanç ve değişime açıklık gibi bireysel değişkenlere bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Öğrenme-Öğretme Süreçleri

- TYMM'nin etkinlik temelli, öğrenci merkezli ve yaparak-yaşayarak öğrenmeye dayalı yapısı öğretmenlerce güçlü yön olarak görülmüş; bu yapının öğrencilerin katılımını ve motivasyonunu artırdığı vurgulanmıştır.
- Süreç odaklı ve beceri temelli ölçme-değerlendirme yaklaşımı benimsenmiş; ancak merkezi sınavların formatı, zaman sınırlamaları ve ölçütlerdeki belirsizlikler bu uygulamaların etkisini kısıtlamıştır.
- Okulların fiziki altyapısı, kalabalık sınıflar ve yetersiz donanım programın çağdaş öğrenme süreçlerini sınırlayan en önemli engeller olmuştur.

Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler

- Hizmet içi eğitimlerin kısa, yüzeysel ve teorik kalması nedeniyle öğretmenler programa yeterince hazırlanamamış, sürecin bazı boyutlarını bireysel çabalarıyla yürütmek zorunda kalmıştır.
- Öğretmenler kendilerini rehbersiz hissetmekte; program okuryazarlığı ve yeni terminoloji konusunda eksiklikler bulunmaktadır.
- Fizikî koşullar, materyal eksiklikleri, kalabalık sınıflar ve zaman kısıtları programın etkin uygulanmasını engellemiştir.
- Öğretmenler yeniliğe açık olduklarını belirtse de çoğu eski alışkanlıklarını sürdürmüş, program okuryazarlığı ve yeni kavramlara hakimiyetleri yetersiz kalmıştır.
- Merkezi sınav baskısı, öğrenci merkezli yaklaşımı gölgelemektedir.

Alanlara Özgü Tespitler

Türkçe

Olumlu Değerlendirmeler

- Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi programın güçlü yönleri olarak görülmüştür.
- Yeni programda konular arasında bağlantıların iyi kurulduğu ifade edilmiştir.
- EBA'nın ek kaynak olarak kullanılabilirliği, içeriklerin öğrenci düzeyine uygunluğu ve öğretmenlerin görsel hafızaya dayalı özgün etkinlikler geliştirebilmesi olumlu özellikler olarak sayılmıştır.

Zorluklar ve Eleştiriler

- Program dili fazla akademik ve süslü bulunmuş; öğretmenlerin programla saha arasında geçişte kendilerini yetersiz ve hazırlıksız hissettikleri ifade edilmiştir.
- Tema sayısı azalsa da içerik yoğunluğu arttığı için içeriklerin zamanında tamamlanamadığı, etkinliklerin verimli uygulanamadığı ifade edilmiştir. Zaman yetersizliği, sahada en sık ifade edilen olgulardan biridir.
- Dil bilgisi konularının azaltılması, bazı konuların çıkarılması ve sezdirme yoluyla öğretilmesi eleştirilmiş; öğrencilerin kavramları anlamakta zorlanacağı, başka dillerde öğrenme güçlüğü yaşayacağı ifade edilmiştir.
- Ölçme-değerlendirme süreçleri yetersiz bulunmuş; senaryoların sınırlılığı, dil bilgisi konularının dışarıda bırakılması eleştirilmiştir.
- Süreç odaklı ölçme anlayışı ile merkezi sınavların test odaklı yapısı arasında çelişki görülmüştür. Bu çelişkinin öğrencilerin merkezi sınav performansını olumsuz yönde etkileyeceği endişesi vardır.
- Programın etkili uygulanabilmesi için sınıflarda öğrencilerin akademik düzeyinin belli bir seviyede ve birbirine yakın olması gerektiği vurgulanmıştır.
- Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, yuvarlak masa eksikliği, Türkçe atölye sınıfının olmaması, ses yalıtımı eksikliği, internet kesintileri ve sınıfların küçüklüğü gibi altyapısal sorunlar Türkçe derslerindeki etkinliklerin verimli bir biçimde uygulanmasını zorlaştırmıştır.

Matematik

Olumlu Değerlendirmeler

- Programın öğrenci merkezli yapısı, öğrencilerin derse ilgisini artırmıştır. Disiplinler arası yönünün güçlü olması olumlu bulunmuştur; farklı derslerle içerik bütünlüğü sağlamanın öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirdiği ifade edilmiştir.
- Beceri temelli yapı, açık uçlu sorular ve günlük yaşamla ilişkilendirme öğretmenler tarafından kuvvetli şekilde desteklenen yeniliklerdir.

Zorluklar ve Eleştiriler

- Öğrencilerin soyut kavramlara hazırbulunuşluğu düşük; işlem becerilerinde eksiklikler vardır.
- Yılın başında geometri temasının işlenmesi, 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin soyutlama becerilerinin henüz yeterince gelişmemiş olması nedeniyle pedagojik olarak problemli bulunmuş; buna karşılık veri analizi gibi günlük yaşamla ilişkili temalar daha olumlu değerlendirilmiştir.
- Okuma becerisi düşük öğrencilerin matematikte beceri temelli sorularda zorluk yaşadığı gözlemlenmiştir. Özellikle soyutlama gerektiren içeriklerde öğrencilerin zorlandığı, etkinliklerin gelişimsel düzeye göre yeniden yapılandırılması gerektiği yönünde görüşler dikkat çekicidir.
- Programın uygulanmasında rehberlik ve materyal eksikliği ciddi bir sorun olmuştur.
- Ders kitapları konu sıralaması, anlatım gücü ve EBA entegrasyonu açısından yetersiz bulunmuştur.
- Kalabalık sınıflar, altyapı eksiklikleri ve sınırlı zaman yeni programdan verim almayı zorlaştırmıştır. Programın yaparak-yaşayarak öğrenmeye dayalı yapısı öğretmenlerce desteklenmiş; ancak bu yapının sınıf ortamına aktarımında ciddi zaman kısıtlarının yaşandığı vurgulanmıştır. Haftalık 5 saat olması yeterli bulunmamıştır.
- Programın ölçme yaklaşımı ile merkezi sınav sistemi arasında uyumsuzluk görülmüştür. Ayrıca yalnızca açık uçlu sorularla ölçme-değerlendirme yapılması, öğretmenlerin pedagojik esnekliğini sınırlamakta ve farklı soru türlerinin kullanılmasını engelleyerek ölçme sürecinin verimliliğini azaltmaktadır.
- Program değişikliklerinde saha verilerinin yeterince kullanılmadığı, seminerlerin süresinin ve içeriğinin yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin önceki programlardan getirdikleri alışkanlıkları büyük ölçüde sürdürdükleri gözlemlenmiş; bu durum, bir yandan uyum sürecini kolaylaştırırken öte yandan programın yenilikçi yönlerinin sınıf ortamına tam anlamıyla yansıtılmasını sınırlamıştır.

Fen Bilimleri

Olumlu Değerlendirmeler

- Programdaki sadeleştirme, konu içerikleri ve bütünlüğü genel olarak olumlu karşılanmıştır.
- Beceri temelli yapı, sınıf içi etkinlikleri ve öğrenci merkezli uygulamaları teşvik etmektedir.
- Ölçmede açık uçlu sorulara geçilmesinin öğrencilerin yorum ve eleştirel düşünme becerilerini desteklediği ifade edilmiştir.

Zorluklar ve Eleştiriler

- İçerik daralması bazı öğretmenlerce olumsuz değerlendirilmiştir.
- Hücre, kütle, ağırlık gibi soyut konuların 5. sınıfa alınması öğrencileri zorlamaktadır. Hem eklenen hem de çıkarılan içeriklerin öğrenme zincirindeki rolünü dikkate almak gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle “canlıların sınıflandırılması” gibi çıkarılan içeriklerin öğrenme zincirindeki işlevine yeniden bakılmalıdır.
- Fiziki altyapı eksiklikleri, kalabalık sınıflar, laboratuvar ve materyal yetersizlikleri uygulamayı sınırlamaktadır.
- Etkinliklerin fazlalığına karşın sürenin sınırlı olması, uygulamada güçlük yaratmıştır.
- Öğrencilerin hazırbulunuşluk, işbirliği ve sorumluluk bilincindeki eksiklikler grup çalışmalarını olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerde matematiksel ön bilgi eksikliğinin fen öğrenimini doğrudan zorlaştırdığı görülmüştür.
- Dijital platformlar, uygulama örnekleri ve kılavuz materyal eksikliği yoğun biçimde dile getirilmiştir.
- Program geliştirme süreçlerinde saha verilerinin daha etkin kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Açık uçlu sorularla eleştirel düşünme teşvik edilirken, pekiştirme etkinliklerinde soru eksiklikleri ve LGS’nin çoktan seçmeli baskısı arasında derin bir çelişki belirmektedir.

Sonuç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), Türkiye'nin eğitim vizyonunu geleceğe taşıyacak stratejik bir adım olarak hayata geçirilmiştir. Eğitim sistemini **değer odaklı ve milli bir perspektifle** yeniden şekillendirmeyi amaçlayan bu model, eğitim politikaları ve uygulamaları için yenilikçi ve bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

Türkçe, Matematik ve Fen Bilimleri öğretim programlarını çok boyutlu bir perspektifle, öğretmen görüşlerine dayalı olarak analiz eden bu araştırmada programın güçlü ve gelişime açık yönleri belirtilmiş; karar alıcılar, uygulayıcılar ve program geliştirme uzmanları için kapsamlı çıkarımlar sunulmuştur. Bu sayede karar alma süreçlerini ve devam eden iyileştirme çalışmalarını **veri temelli** bir yaklaşımla desteklemek amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin program değişikliğine dair genel olarak **olumlu bir tutum** sergilediği, reformun gerekliliğine duyulan güçlü inancın yeni programın öğretmenler tarafından sahiplenmesini sağladığı, ancak dönüşüm sürecinin beraberinde getirdiği **güçlükler ve karmaşıklıkların** zaman zaman bazı olumsuz yansımalarla neden olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında, elde edilen katılımcı görüşlerine dayalı olarak temalar belirlenmiş ve bulgular analiz edilmiş ve literatür ışığında tartışılmıştır. Bulgulara göre, öğretmenlerin yenilikçi yaklaşımları benimsemelerine duyulan ihtiyaç öne çıkmaktadır. Bununla birlikte **içerik, uygulama rehberliği, materyal altyapısı, ölçme-değerlendirme ve paydaş işbirliği** gibi alanlarda yapılandırıcı müdahaleler gerekmektedir.

Programının felsefesi ve pedagojik çerçevesi güçlü bir potansiyel vaat etmekte; ancak başarıya ulaşması için saha destek mekanizmaları, rehberlik materyalleri, uygulama örnekleri ve paydaş entegrasyonunun eş zamanlı güçlendirilmesi gerekmektedir. Programın daha **sadeleştirilmiş, sahaya uygun** hale getirilmiş ve öğretmenlerin mesleki tecrübeleriyle şekillendirilmiş bir yapıya kavuşturulması önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

EPAM olarak, TAKİP projesi kapsamında yürüteceğimiz ileriye dönük çalışmalarla Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sahadaki yansımalarını sistematik olarak incelemeye devam etmeyi hedefliyoruz.

İhtiyaç Odaklı, Kanıta Dayalı, Kapsayıcı

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İZLEME RAPORU

İLKE Vakfı Adına Sahibi: Av. Ahmet Sait Öner

Proje Yürütücüsü ve Editör: Prof. Dr. Mustafa Öztürk

Proje Ekibi: Doç. Dr. Sedat Karagül, Doç. Dr. Hasan Özgür Kapıcı, Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Şahal, Hatice Betül Karagöz, Saliha Yazar Savaşer, Gülçe Nur Enginbağ, Zeynep Yalçıntaş

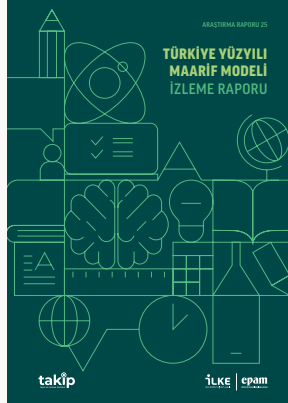
Proje Danışmanları: Doç. Dr. Ayhan Öz, Dr. Öğr. Üyesi Elyesa Koytak

Yayın Koordinatörü: Mehtap Nur Öksüz

Katkıda Bulunanlar: Erol Erdoğan, Enise Akçin, Ayşe Betül Güler

Rapor Tasarımı: iyicalismalar.tr

Yönetici Özeti Tasarımı: Mediha Demirden

Raporun tamamını incelemek için:

Diğer EPAM Yayınlarına erişmek için:

İLKE
ilim kültür eğitim vakfı

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

epam
EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

EPAM, Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlamak, eğitimde eşitliğin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak amacıyla; ihtiyaç odaklı, kanıta dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar.

📍 Aziz Mahmut Hüdayi Mh. Türbe Kapısı Sk. No:13 Üsküdar / İst.
🌐 ilke.org.tr 📞 +90 216 532 63 70 @ bilgi@ilke.org.tr 📱 ilkevaki